

Remissvar till SOU 2018:34 "Vägar till hållbara vattentjänster".

Skandinavisk Ecotech AB, en helsvensk tillverkare av minireningsverk med säte i Övertorneå, är glada över inbjudan att avlämna ett remissvar till betänkandet SOU 2018:34 "Vägar till hållbara vattentjänster".

Skandinavisk Ecotech arbetar inte med dagvattenprodukter eller dagvattenfrågor varför detta remissvar endast adresserar förslag som rör avloppsrening.

Skandinavisk Ecotech anser att utredningen "vägar till hållbara vattentjänster" har goda grundintentioner som gör att den har potential för att bli en bas till att förändra arbetet med enskilda avlopp så att vi äntligen kan påbörja en resa mot en realistisk och långsiktigt hållbar hantering av Sveriges enskilda avlopp. Målet för ett sådant regelverk måste vara att etablera ett teknikneutralt regelverk som främjar goda avloppslösningar som går att mäta och verifiera och som samtidigt främjar ett önskvärt kretslopp.

Trots de goda grundansatserna anser Skandinavisk Ecotech tyvärr att rapporten på ett antal punkter drar fel slutsatser och föreslår fel åtgärder som förfelar hela förslaget. Dessa misstag är väsentliga att korrigera för att utredningen ska få önskad effekt.

Avloppsdeklaration är ett utmärkt förslag, dock inte utan risker!

Skandinavisk Ecotech är mycket positiva till en avloppsdeklaration men ser ett uppenbart problem med kvaliteten av en avloppsdeklaration på en icke-mätbar anläggning, såsom en traditionell infiltration eller markbädd. Avloppsdeklarationen riskerar att bli ytterligare en rättsosäker pusselbit i dagens regelverk med avseende på godkännande och/eller underkännande av reningsfunktion hos infiltrationer och markbäddar. Vi menar följande.

Idag anser vi att det är allmänt accepterat att en icke-fosforavlastad infiltration/markbädd inte uppfyller kraven på fosforrening, inte ens på den normala skyddsnivån som kräver 70% fosforrening. Detta gäller för den av entreprenören slöjdade infiltrationen/markbädden enligt Naturvårdsverkets faktablad 8147. Detta till trots tillåts dessa anläggningar med motiveringen att det antas att den underliggande /närliggande marken fastlägger fosfor. Detta definieras i dagens allmänna råd med formuleringen:

Följande anordningar bör anses uppnå en reduktion av organiska ämnen och fosfor motsvarande normal nivå för miljöskydd. Bedömningen avser dock inte kvävereduktion:

- *infiltrationsanläggning inrättad enligt teknisk rapport EN 12566: Del 2 eller enligt Naturvårdsverkets faktablad 8147*

Detta regelverk saknar logik då även denna utredning "Vägar till hållbara vattentjänster" i problembeskrivningen konstaterar att just fosforbelastning från enskilda avlopp är ett betydande problem. Två tydliga urklipp:

Östersjöcentrum vid Stockholms universitet har visat att fosfor ansamlas på land i stora mängder och att den mängden fortfarande ökar. Även om utsläppen av fosfor från exempelvis avlopp avtar eller upphör så kommer marken att läcka fosfor under decennier. Enligt forskare på Östersjöcentrum står den landackumulerade fosfor i hela Östersjöns avrinningsområde i nuläget för ungefär halva tillförseln av fosfor till Östersjön. Men om tillförseln av fosfor till land minskar så minskar även tillförseln till havet. Utsläppen av övergödande ämnen ger effekter också på landmiljön. Markens kemi påverkas vilket betyder förändringar i ekosystemen, (saxat ur stycke 3.1.2)

Vad gäller små avlopp är det särskilt bråttom med tanke på det som vetenskapliga studier visat om att marken först mättas med näringsämnen innan de läcker ut i omgivande vattendrag. De positiva effekterna av en förändrad belastning kommer därmed att dröja eftersom tidigare utsläpp fortfarande finns kvar i marken, (saxat ur stycke 3.4.3).

Vi har således idag ett regelverk som stipulerar en god funktion i en anläggningstyp som vi idag vet inte fungerar i den mänskligt byggda delen. Det innebär alltså att vi i Sverige med öppna ögon fyller på marken med fosfor som med tiden kommer att mätta marken (avloppsanläggningar har idag en livslängd på 20-50 år), påverka landmiljön och över tid således kontinuerligt läcka fosfor till närliggande vattendrag och ytterst Östersjön. Så länge vi har dagens regelverk kommer vi med 100% säkerhet att fortsätta fylla på fosforskulden från enskilda avlopp!

Ett exempel: Om vi till dagens regelverk adderar den föreslagna avloppsdeklarationen som exempelvis rödmarkerar en infiltration p g a att den är gammal och/eller "mättad". Det kommer i sin tur att leda till att den tillsynsansvariga myndigheten ålägger fastighetsägaren att anlägga en ny infiltration. Då kommer en entreprenör att anlitas som slöjdar fram en ny infiltration enligt faktablad 8147, bredvid den gamla infiltrationen. Men eftersom fosforreduktionen inte ligger i den slöjdade delen kommer vi i princip omedelbart att fortsätta fylla på den underliggande/närliggande (och sedan tidigare) mättade marken med ännu mer fosfor. Således har tillsynsmyndigheten tvingat fram en åtgärd som kostar fastighetsägaren 50.000-100.000 SEK till ingen miljönytta.

Skandinavisk Ecotech anser att denna brist måste åtgärdas för att den planerade, ökade åtgärdstakten ska vinna acceptans bland fastighetsägare.

Om denna befintliga brist åtgärdas anser vi att avloppsdeklarationen kommer att bli ett utmärkt verktyg för att öka åtgärdstakten. Däremot anser vi att den föreslagna frekvensen är för gles. En första avloppsdeklaration bör göras inom ett år efter nyinstallation/ominstallation och därefter vart fjärde år. Vi anser att det är ett försvarbart intervall för att regelbundet och formellt verifiera en miljöfarlig verksamhet. Det innebär också att en ny anläggning genomgår tre stycken avloppsdeklarationer innan en entreprenadgaranti löper ut. En god försäkring för en fastighetsägare och ett gott incitament för en entreprenör att vara strikt och noggrann vid entreprenaden av en avloppsanläggning.

Kretslopp av fosfor och kväve skall definieras och prioriteras separat

Skandinavisk Ecotech vill understryka det rapporten också tydligt konstaterar, d v s att Sveriges vanligaste avloppslösningar (infiltrationsanläggningar och markbäddar) inte erbjuder något kretslopp av fosfor eller kväve. Vilket ytterligare gör denna avloppsanläggningstyp ytterst tvivelaktig.

Skandinavisk Ecotech anser att fosfor är det ämne som skall prioriteras vad gäller kretsloppshantering. Skandinavisk Ecotech anser att ett kvävekretslopp vore av godo men då dessa grundämnen skiljer sig markant åt m a p uppsamling, efterbearbetning och tillgänglighet så är det kontraproduktivt att definiera kretsloppshantering i termer av att endast cocktails av flera ämnen betraktas som kretslopp. Ämnen vars kretsloppsangelägenhet dessutom starkt varierar.

Kväve är ingen ändlig resurs på samma sätt som fosfor. Om vi antar att kväveframställning görs uteslutande med förnyelsebara energikällor innebär det att kväve inte är att betrakta som en bristvara eller miljömässigt belastande att framställa, utan endast blir en fråga om en miljövänlig energiproduktion.

Fosfor, kväve och även andra framtid kretslopps nödvändiga ämnen bör definieras var för sig som kretsloppsvärda ämnen och prioriteras baserat på behovet. På det sättet öppnas även upp för en teknisk utveckling av separata ämnen utan att utvecklingen blockeras av andra ämnen i en cocktail-definition.

Speciellt bör även den parallella utredningen gällande ett eventuellt framtida spridningsförbud för slam beaktas i detta sammanhang.

Även den aktuella utvecklingen av slamförbränning är mycket intressant och lovande att beakta där slammet från de små avloppen skulle kunna inkorporeras i samma flöde som slammet från kommunala reningsverk. Denna potential skulle kastas bort om den av rapporten föreslagna kretsloppsdefinitionen skulle anammas.

Således är den föreslagna kretsloppsdefinitionen rent ut sagt farlig att godkänna då den exkluderar redan befintliga, fungerande kretslopp. Speciellt kan nämnas att Skandinavisk Ecotech levererar fosforfilterbaserade lösningar med excellent kretsloppspotential för fosfor där endast en minimal efterbearbetning krävs. Även andra spännande och nära förestående kretslopp blockeras. Därför anser Skandinavisk Ecotech att utredningens förslag till cocktail-definition av kretslopp helt behöver arbetas om.

Nej till föreskriftsrätt för Havs- och vattenmyndigheten

Under stycket 4.1 föreslår utredningen att Havs- och vattenmyndigheten ska få föreskriftsrätt med motiveringen att "Föreskriftsrätten är tänkt att leda till införandet av tydligare regler för små avloppsanläggningar".

Utredningen förtydligar förslaget ytterligare i kapitel 4.8.2 där det står att läsa "Utredningen anser att Havs- och vattenmyndigheten bör få föreskriftsrätt i frågor rörande små avloppsanläggningar för hushållsspillvatten och därmed ges möjlighet att placera delar av det förslag till regelverk myndigheten tagit fram i en föreskrift."

Här måste det ha uppstått ett allvarligt missförstånd. Regeringen lade ner Havs- och vattenmyndighetens författningsförslag i oktober 2017. Det lagda författningsförslaget var bland annat belastat med en massiv kritik från åtskilliga tunga remissinstanser.

Den nu aktuella utredningen som detta remissvar avser, "Vägar till hållbara vattentjänster" som syftar till att samla upp några få viktiga frågor som inte besvarades i Havs- och vattenmyndighetens författningsförslag föreslår nu att det nerlagda författningsförslaget ska implementeras bakvägen genom att bemyndiga Havs- och vattenmyndigheten en föreskriftsrätt i syfte att implementera innehållet författningsförslaget. ... Som ju är nerlagt av regeringen... Vilket också rapporten konstaterar sist i kapitel 4.8.2. grunder

Det går verkligen inte att förstå hur detta förslag har kommit till, där det nerlagda författningsförslaget via föreskriftsrätten skall återuppstå. För en utomstående ter det sig som att rapportskrivarna "bakvägen" önskar föra in det nerlagda författningsförslaget. Skandinavisk Ecotech kan inte se att regerings beslut att lägga ner Havs- och vattenmyndighetens författningsförslag är gjort på annat än mycket goda grunder. Därför anser vi att Havs- och vattenmyndighetens författningsförslag inte skall föras in någon annan väg och att Havs- och vattenmyndigheten inte skall bemyndigas med en föreskriftsrätt.

Naturvårdsverket bör få myndighetsansvaret för området små avlopp

Erfarenheter av Havs- och vattenmyndighetens arbete:

Skandinavisk Ecotech har sedan 2012 följt det arbete som Havs- och vattenmyndigheten gjorde mellan 2012-2017 med anledning av det regeringsuppdrag som tilldelades till Havs- och vattenmyndigheten.

En enda gång under dessa år involverades branschens tillverkande företag inbjudna till diskussion i form av en telefonkonferens. Det gällde frågan om tillsyns/besiktningintervall som myndigheten ville diskutera. Branschens aktörer enades i mötet om att tillsynen inte borde vara mindre frekvent än 5 år. Havs- och vattenmyndigheten föreslog kort därefter ett intervall på vart 10:e år... Det visar i all sin enkelhet på Havs- och vattenmyndighetens ovilja ta in andra kompetenser.

Genomförandet av Regeringsuppdraget som startade 2012 är att karakterisera som ett monumentalt misslyckande. Författningsförslaget publicerades av Havs- och vattenmyndigheten den 30 september 2016 och lades därefter ner i sin helhet av regeringen/miljödepartementet den 25 oktober 2017.

Havs- och vattenmyndigheten kommunicerade ikraftträdandedatum för den nya författningen till 2017-01-01, d v s tre månader efter att förslaget presenterades. Ur vårt företags perspektiv konstaterade vi att den notifieringstiden var avsevärt kortare än uppsägningstiden hos personal som hade blivit berörda på grund av det radikala förslaget. Vårt företag har trots allt kollektivavtal... Av den anledningen vädjade Skandinavisk Ecotech till Miljödepartementet att påtala detta allvarliga missförhållande till Havs- och vattenmyndigheten och önskade något annat realistiskt datum kommunicerades. Detta gjordes till slut men endast efter flera påstötningar från Miljödepartementet.

Författningsförslaget i sig var verklighetsfrånvänt, radikalt och oförankrat vilket gjorde att åtgärdstakten på befintliga icke-fungerande avlopp gick ner med 20%, mätt 6 månader efter publiceringen 2016-09-30. Med tanke på att åtgärdstakten troligen den mest kritiska frågan för att minska miljöbelastningen är det talande att Havs- och vattenmyndighetens egna agerande sänkte åtgärdstakten dramatiskt.

Havs- och vattenmyndigheten använde därefter sina resurser under perioden mellan 2016-10—2017-10 till att marknadsföra och utbilda kring det nya icke-beslutade författningsförslaget. Det gjordes så till den milda grad att vi som företag och våra branschkollegor regelbundet i våra kontakter med kommunens tjänstemän var tvungna att dementera det faktum att författningsförslaget faktiskt inte var beslutat.

Havs- och vattenmyndighetens faktiska författningsförslag innebar en teknikhämmande teknikstyrning som bland annat innebar:

- En kravsänkning för lejonparten av landet för att på så sätt formellt motivera och möjliggöra infiltrationer som inte uppfyller dagens krav och inte går att verifiera reningsmässigt och inte heller erbjuder något kretslopp
- Ett förbud för WC-avlopp för resterande Sverige som innebar ett teknikförbud för samtliga tekniker som renar WC-avlopp, oavsett reningsgrad. Således ett osedvanligt radikalt teknikstyrande & teknikfientligt regelverk

Vidare ignorerar Havs- och vattenmyndigheten den teknikneutralitet som dagens regelverk stipulerar och Sveriges 290 kommuner tillåts agera utan styrning från myndigheten. Detta gör att Sveriges kommuner tillåts ha extremt skilda tillstånds- och tillsynskriterier, vilket drabbar trovärdigheten för hela åtgärdsarbetet. Fastighetsägare talar faktiskt med varandra även mellan kommungränserna.

Havs- och vattenmyndigheten accepterar (och styr mot) en och endast en typ av kretsloppslösning, separerade system där WC-slammet sedan sprids på mark, trots riskerna som finns med spridning av hormoner, antibiotika, mikroplaster mm. Detta trots att andra kretsloppslösningar finns att tillgå redan idag. Nya giftfria kretsloppsmetoder är under utveckling men riskerar att strida mot det teknikstyrande regelverk som Havs- och vattenmyndigheten önskar införa.

Slutligen är Skandinavisk Ecotech mycket förvånade över att Havs- och vattenmyndigheten inte involverar våra akademiska institutioner i sitt löpande arbete. Skandinavisk Ecotech har en kontinuerlig dialog med akademien för att på så sätt följa vilka akademiska rapporter som kommer ut. Vi förstår också i vår dialog hur lite Havs- och vattenmyndigheten involverar universitet och högskolor. Det är inte ovanligt att vi som litet, nyfikat företag i branschen skickar rapporter/utredningar mm. till nämnda akademiska kontaktpersoner.

Istället utnyttjar Havs- och vattenmyndigheten mycket frekvent ett litet kluster av privata företag med gemensamma ägarintressen som måste betraktas som ett särintresse i branschen med starka

egenintressen. Då dessa företag engageras mycket frekvent och i så många sammanhang, istället för våra institutioner, blir naturligtvis också Havs- och vattenmyndighetens arbete och förslag i linje med dessa företags särintresse. För att säkerställa Havs- och vattenmyndighetens oberoende och trovärdighet borde myndighetens förhållande till dessa företag granskas.

Ett alternativ till Havs- och vattenmyndigheten:

En naturlig myndighet att överta ansvaret är Naturvårdsverket eftersom de redan idag har ansvaret för avloppsanläggningar >200pe. En ansvarsgräns vid en viss belastning/anläggningsstorlek motverkar en helhetssyn inom detta område. Än viktigare blir detta då denna rapport "Vägar till hållbara vattentjänster" pekar ut vikten av att göra det enklare att uppföra samfällighetsanläggningar. Att då samtidigt ha en uppdelning av ansvaret vid 200pe blir kontraproduktivt och upplagt för ansvarskonflikter som i sin tur skapar hinder för en hälsosam åtgärdstakt.

Naturvårdsverket som tidigare ansvarade även för området små avlopp bör ha avsevärt mycket bättre förutsättningar att skapa en enhetlig, teknikneutral tolkning av dagens regelverk. Naturvårdsverket som idag arbetar med större reningsverk kan se de egenskaper, som erbjuds av olika tekniska lösningar. Detta i sin tur är en förutsättning för att skapa ett teknikneutralt regelverk där tillstånd, tillsyn, service, avloppsdeklaration och kretslopp sammanfogas i ett enhetligt regelverk.

Med en teknikneutral tillämpning av regelverket som kan mätas och verifieras över tid gynnas såväl rättssäkerheten, miljön och konkurrensen men framför allt stärks trovärdigheten i att en adekvat avloppsrening är en väsentlig del i en långsiktigt hållbar vattenmiljö.

Naturvårdsverket är idag även ansvarigt för regelverket kring kretsloppshantering av avloppsslam. Idag utvecklas en storskalig slamhantering med hjälp av förbränning som har potential att bli en lösning som stödjer ett giftfritt kretslopp av såväl storskaliga som småskaliga avlopp.

Sammanfattning:

Skandinavisk Ecotech anser att Naturvårdsverket har goda förutsättningar för att axla ansvaret inom området små avlopp då de redan ansvarar för reningsverk >200pe och slamhantering. Det vore en helt naturlig överflyttning som vi bedömer gynnar helheten både vad gäller avloppsreningskrav och kretsloppshantering.